

Anotace rozsudku ze dne 8. ledna 2013 ve věci č. 25282/07 – *Baltiņš proti Lotyšsku*

Senát čtvrté sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že došlo k porušení práva na spravedlivý proces v důsledku toho, že vnitrostátní soudy nepodrobily policejní operace a způsob, jakým došlo k získání důkazů o tom, že se stěžovatel podílí na prodeji a obstarávání drog, řádnému přezkumu zákonnosti.

(i) Okolnosti případu

Stěžovatel byl v červenci 2003 odsouzen za nepovolené držení narkotik (metamfetamin) pro osobní užívání k podmíněnému trestu odnětí svobody. V průběhu února 2004 obdržel protidrogový úřad (dále jen „Úřad“) neoficiální informaci, že stěžovatel se opět podílí na obchodování s drogami. Úřad proto zahájil tajné vyšetřování, v jehož průběhu bylo za použití různých vyšetřovacích metod, včetně odposlechu povoleného nejvyšším soudem, potvrzeno stěžovatelovo zapojení do nelegálního prodeje návykových látek.

Ve dnech 2., 11. a 30. listopadu 2004 povolilo státní zastupitelství na žádost Úřadu uskutečnění vyšetřovacích testů, v rámci nichž se měl utajený policejní agent pokusit zakoupit u stěžovatele amfetamin. Povolení bylo vydáno v souladu se zákonem. Policejní agent se se stěžovatelem zkontaktoval 3. listopadu 2004 a nabídl mu přibližně 700 eur. V následujících dnech jej stěžovatel instruoval, na jakém místě najde ukrytý balíček se 100 gramy amfetaminu. V průběhu listopadu a prosince ještě třikrát požádal stěžovatele, aby mu obstaral vyšší dávku té samé drogy. Při posledním pokusu na počátku prosince však stěžovatel policejního agenta informoval, že obdržené peníze jsou označené a přerušil s ním jakýkoliv kontakt.

Na základě získaných důkazů, výpovědi a nahrávek bylo se stěžovatelem zahájeno trestní řízení u krajského soudu v Rize, v němž byl uznán vinným z přechovávání a prodeje nepovolených látek. Stěžovatel jak v rámci řízení před vyššími soudy, tak před Soudem namítal, že bylo porušeno jeho právo na spravedlivý proces, jelikož ke spáchání trestného činu byl naveden policejním agentem.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K tvrzenému porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy

Soud v první řadě zdůraznil, že jeho úkolem není hodnotit, zda byly důkazní prostředky získány nezákonnou cestou, ale posoudit, zda tato „nezákonnost“ vyústila do následného porušení jiného práva stěžovatele chráněného Úmluvou. Soud již několikrát v minulosti konstatoval, že policejní navádění k trestnému činu představuje zásah do práva na spravedlivý proces podle článku 6 (srov. *Teixeira de Castro proti Portugalsku*, č. 25829/94, rozsudek ze dne 9. června 1998, § 36, nebo *Bannikova proti Rusku*, č. 18757/06, rozsudek ze dne 4. listopadu 2010, § 33-65), přičemž v jeho substantivní části se zabýval zejména otázkou, zda by došlo ke spáchání trestného činu i bez zásahu vyšetřujících orgánů, a také, zda orgány měly dostatečné důvody pro podezření stěžovatele z předchozího zapojení, v jakém stadiu páčání trestné činnosti byla tajná policejní operace provedena (srov. *Vlachos proti Řecku*, č. 20643/06, rozsudek ze dne 18. září 2008, § 26), nebo zda bylo jednání policejního agenta zcela pasivní (srov. *Malininas proti Litvě*, č. 10071/04, rozsudek ze dne 1. července 2008, § 37). Po procesní stránce se Soud zabývá otázkou, zda bylo navádění posouzeno vnitrostátními soudy tak, aby byla přiměřeně zajištěna ochrana práv obžalovaného (srov. *Edwards a Lewis proti Spojenému království*, č. 39647/98, rozsudek ze dne 22. července 2003, § 51).

Při aplikaci výše zmíněných principů Soud prvně připomněl, že lotyšské právo umožňovalo povolení utajených operací pouze za situace, kdy byly vyčerpány jiné prostředky identifikace pachatelů. Dále zdůraznil, že i když byl stěžovatel v minulosti uznán vinným z přechovávání drog, nepodílel se na obchodování s nimi. V daném případě přitom nic nenasvědčuje tomu, že by snahy policejního agenta o navázání kontaktu se stěžovatelem byly podrobeny soudnímu přezkumu. Navíc, z trestního spisu ani nelze s jednoznačností určit, zda policie zahájila operaci v průběhu již probíhajícího zločinu a zda tedy jednání agenta bylo skutečně čistě pasivní. S ohledem na tyto pochybnosti měly být stěžovatelovy námitky, že byl k páchání trestné činnosti naveden, vnitrostátními soudy řádně přezkoumány..

Soud zdůraznil, že obdobné vyšetřovací testy již ze své povahy obsahují prvek navádění a ve skutečnosti je hranice mezi legitimní tajnou technikou a naváděním velmi tenká. Za takových okolností bylo klíčové, aby vnitrostátní soudy posoudily způsob, jakým k obdržení důkazů došlo; podobné hodnocení však soudy neprovedly. Souhlas státního zastupitelství podléhalo utajení a soud prvního stupně při jeho přezkumu bez dalšího konstatoval, že všechny důkazy obsažené ve spise jsou přípustné. Nejvyšší soud poté zcela pominul, že námitka stěžovatele, že byl ke spáchání daného činu naveden policisty, nebyla soudy nižší instance meritorně posouzena a bez bližšího odůvodnění toliko konstatoval, že bylo prokázáno, že orgány činné v trestním řízení měly již před provedením tajných operací dostatečné informace odůvodňující podezření, že stěžovatel obchoduje s drogami.

Za okolností projednávaného případu, kdy tvrzení stěžovatele, že trestný čin spáchal, jelikož k tomu byl policisty naveden, nebylo zcela nepravděpodobné, bylo na státním zástupci, aby prokázal, že tomu tak nebylo (srov. *Ramanauskas proti Lítvě*, č. 74420/01, rozsudek velkého senátu ze dne 5. února 2008). Soudy tak měly povinnost tvrzení státního zástupce, která se opírala výhradně o dokumenty klasifikované jako utajené, ověřit. Soud tak však neučinily, ačkoli jim lotyšské právo umožňuje v rámci trestního řízení vyžádat si přístup k utajovaným skutečnostem.

Soud proto konstatoval, že jelikož soudy nepřezkoumaly řádně stěžovatelovo tvrzení, že spáchal z důvodu policejního donucení, přičemž jeho tvrzení bylo hájitelné, došlo k porušení článku 6 Úmluvy. Soud stěžovateli přiznal náhradu nemajetkové újmy a připomněl, že nejvhodnější formou nápravy zjištěného porušení je obnova řízení, pakliže o ni stěžovatel požádá.